

Ст. 189. 14. Про державну податкову службу в Україні: Закон України від 04 грудня 1990 року // ВВР України. – 1991. – №6. – Ст. 38. 15. Іванцов В. О. Питання щодо виокремлення адміністративних правопорушень в галузі фінансів // Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку. Зб. мат. Міжнародної науково-практичної конференції (17-18 травня 2008 року, м. Суми). Ч. I. – Суми, Видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1», ТОВ 2008. – 396 с.

Надійшла до редколегії 08.08.08

О. О. Леонідова

ВИДИ ТА СКЛАД АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

Проблеми побудови правової держави на даний момент є надзвичайно актуальними. Важливим засобом підтримання правопорядку в нашій країні є встановлення юридичної відповідальності, в даному випадку – адміністративної. Розглядаючи питання про види адміністративних правопорушень в сфері телекомунікацій можна зазначити, що тут відповідальність виступає не тільки як засіб покарання особи, яка вчинила те чи інше правопорушення, передбачене Кодексом України про адміністративні правопорушення (надалі – КУпАП), а є запобіжником вчинення правопорушень у цій сфері в майбутньому. Зараз цей нормативний акт містить близько тридцяти п'яти складів адміністративних проступків в сфері телекомунікацій, на що ми й звернемо увагу.

Загальні питання адміністративної відповідальності, адміністративного правопорушення, визначення видів адміністративних правопорушень в тій чи іншій сфері, регулювання телекомунікаційного розвитку висвітлювались у роботах багатьох вчених-адміністративістів, таких як В. Колпакова, М. Ковалів, І. Бачило, Ю. Битяка, І. Арістової, Л. Коваля, О. Остапенко. Але дослідженню адміністративних проступків саме в сфері телекомунікацій взагалі не приділялось достатньої уваги. Тому метою даної статті є порівняння та поглиблений аналіз ст.ст. 144–148-5 КУпАП для визначення об'єкта даних правопорушень, який служить критерієм розмежування одних правопорушень від інших і за допомогою якого відбудеться віднесення даних правопорушень до окремої глави в КУпАП під назвою «Адміністративна відповідальність в сфері телекомунікацій».

У зв'язку із значним розмаїттям і значною поширеністю адміністративних проступків єдиного критерію для їх класифікації не існує. У чинному законодавстві про адміністративну відповідальність критерієм класифікації адміністративних проступків виступає родовий об'єкт посягання, тобто зміст суспільних відносин (наприклад, громадський порядок, власність, порядок управління), що охороняються, та галузева спрямованість проступку – конкретні галузі державного управління та суспільної діяльності

(наприклад, промисловість, сільське господарство, транспорт, зв'язок, торгівля і т. ін.).

Зупинимося детальніше на адміністративних правопорушеннях в сфері телекомунікацій. До них віднесені проступки, що містяться в чинному КУпАП у Особливій частині, а саме: обладнання та експлуатація установок проводового мовлення без належної реєстрації або дозволу (ст. 144); порушення умов і правил, що регламентують діяльність у сфері телекомунікацій, поштового зв'язку та користування радіочастотним ресурсом України, передбачену ліцензіями, дозволами (ст. 145); порушення правил виготовлення, придбання, реалізації, встановлення, будівництва та експлуатації радіоелектронних засобів і використання радіочастот (ст. 146); порушення правил охорони ліній і споруд зв'язку (ст. 147); пошкодження таксофонів (ст. 148); порушення правил надання та отримання телекомунікаційних послуг (ст. 148-1); порушення порядку та умов надання послуг зв'язку в мережах загального користування (ст. 148-2); використання засобів зв'язку з метою, що суперечить інтересам держави, з метою порушення громадського порядку та посягання на честь і гідність громадян (ст. 148-3); використання технічних засобів та обладнання, що застосовувалися в мережах зв'язку загального користування, без документа про підтвердження відповідності (ст. 148-4); порушення правил про взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж загального користування (ст. 148-5).

Відмінною рисою даних адміністративних проступків є заподіяння шкоди правам громадян на інформацію, що підпадають під охорону адміністративно-правових норм. Родовим об'єктом є суспільні відносини, що існують в сфері зв'язку, а також нормальна та безперебійна її робота. Юридичний аналіз даних правопорушень має важливе як теоретичне, так і практичне значення, оскільки правильна характеристика окремих видів правопорушень, що вчинюються у сфері телекомунікацій, є умовою правильності їх кваліфікації та застосування до особи конкретного адміністративного стягнення за конкретне правопорушення. Зазначимо, зв'язок є однією з пріоритетних і найважливіших галузей в Україні, що покликаний задовольняти потреби споживачів, органів державної влади, місцевого самоврядування, оборони та безпеки держави у засобах і послугах поштового та електричного зв'язку, і тому важливого значення набуває розгляд та аналіз правопорушень, які вчиняються у цій сфері. «Зв'язок – це складова господарської і соціальної інфраструктури країни. Вона функціонує як системний виробничо-господарський комплекс, призначений для задоволення потреб населення, органів державної влади щодо господарюючих суб'єктів та інших юридичних осіб у послугах електричного (мережі і засоби, що забезпечують телефонний, телегра-

фічний, факсимільний зв'язок, передачу даних, включаючи і обмін між ЕОМ, а також телевізійне, звукове, радіо- і проводове мовлення) та поштового зв'язку (єдина технологічна мережа підприємств зв'язку і транспортних засобів, що забезпечують приймання, перевезення та доставку поштових відправлень, а також організують на договірній основі експедиторську службу, доставку та розповсюдження періодичної преси)» [1, с. 161].

Зазначимо, що склад адміністративного правопорушення в сфері телекомунікацій містить в собі чотири важливі елементи, які є його «внутрішньою» структурою. Це суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона та об'єктивна. Відсутність хоча б одного елемента свідчить про відсутність в діях особи самого проступку.

Суб'єктами адміністративних правопорушень в сфері телекомунікацій можуть виступати тільки посадові особи (оператори, провайдери) та окремі громадяни, які досягли 16-річного віку. Згідно з Законом України «Про державну службу в Україні» [2] посадовими особами вважаються керівники та заступники керівників державних органів та їх апарату, інші державні службовці, на яких законами або іншими нормативними актами покладено здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій.

Оператор телекомунікацій відповідно до Закону України «Про телекомунікації» [3] – суб'єкт господарювання, який має право на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій із правом на технічне обслуговування та експлуатацію телекомунікаційних мереж. При цьому провайдер телекомунікацій – суб'єкт господарювання, який має право на здійснення діяльності у сфері телекомунікацій, але вже без права на технічне обслуговування та експлуатацію телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку. Дані суб'єкти несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства.

Варто зазначити, що оператори та провайдери телекомунікацій не несуть майнової відповідальності перед споживачами телекомунікаційних послуг за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань з надання телекомунікаційних послуг унаслідок дії непереборної сили. Нею може бути землетрус, повінь, ураган; викрадення чи пошкодження зловмисниками лінійних та станційних споруд, що використовуються оператором телекомунікацій, або з вини споживача у випадках, передбачених цим Законом.

Важливим моментом при аналізі суб'єктів адміністративних в сфері телекомунікацій є визначення осудності особи, так як це обов'язковий атрибут притягнення до адміністративної відповідальності, на що ми і звернемо увагу трохи пізніше. Отже, суб'єкт адміністративних правопорушень в сфері телекомунікацій є

фізична осудна особа, яка на момент вчинення правопорушення досягла віку, з якого настає адміністративна відповідальність.

Звернемо увагу на наступний важливий елемент складу адміністративного правопорушення, а саме на об'єкт. У теорії адміністративного права ним виступають суспільні відносини, що охороняються законом. Об'єктом правопорушень в сфері телекомунікацій виступають суспільні відносини, що виникають в сфері зв'язку та нормальна безперебійна її робота.

Щодо суб'єктивної сторони, то можна відзначити, що суб'єктивна сторона даних правопорушень характеризуються як прямим умислом, так і необережністю. Адміністративне правопорушення визнається здійсненим навмисно, якщо особа, яка його вчинила, розуміла протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх чи свідомо допустила настання таких наслідків [4]. Тобто особа, яка вчинювала проступки, свідомо оцінювала обстановку та добре розуміла неправомірний характер свого діяння. Умисне вчинення адміністративного проступку, на відміну від необережності, свідчить про більш небезпечну психічну поведінку правопорушника і тому це діяння повинно тягнути за собою, на наш погляд, більш суворіше адміністративне стягнення. Характер вчинення проступку може свідчити про умисну чи необережну форму вини. Наявність останньої в конкретному правопорушенні означає меншу ступінь її суспільної небезпеки. Для вирішення питання про визначення виду юридичної відповідальності, а отже, і для визначення стягнення за вчинення правопорушення дуже важливе місце посідає встановлення, як саме діяв правопорушник: умисно чи з необережності. Характеризуючи адміністративні правопорушення в сфері телекомунікацій, відзначимо, що загалом дані проступки учинялись з прямим умислом. Лише в ст.ст. 147, 148, 148-2 КУпАП можливе вчинення адміністративного правопорушення як з умислом, так і з необережності.

Об'єктивна сторона – зовнішня сторона адміністративного правопорушення і вона включає в себе дію або бездіяльність, суспільно-шкідливі наслідки та причинний зв'язок між дією та наслідками. Наприклад, ст. 147 КУпАП – порушення правил охорони ліній та споруд зв'язку несе за собою накладення штрафу в розмірі від десяти до двадцяти неоподаткованих мінімумів громадян на громадян та в розмірі від тридцяти до сорока – на посадових осіб. Отже, об'єктивна сторона даного правопорушення виражається в дії, а саме в порушенні правил охорони ліній зв'язку і споруд зв'язку; в пошкодженні кабельних, радіорелейних, повітряних ліній зв'язку, проводового мовлення або споруд чи обладнання, що входять в їх склад як посадовими особами, так і громадянами України. Важливим моментом в даному випадку виступає те, що

адміністративна відповідальність настає саме за точно вказані дії, що містяться в статті. Якщо дані пошкодження визвали тимчасове припинення зв'язку, в хід вступає вже кримінальна відповідальність (ст. 360 Кримінального кодексу України).

Для ч. 1 ст. 148-1 КУпАП – порушення Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг – дуже важливим є наслідок вчинення правопорушення, що виражається у зниженні якості функціонування телекомунікаційних мереж та причинний зв'язок між діянням та негативним наслідком. Для другої частини – ті самі дії, здійснені повторно впродовж року після накладення адміністративного стягнення за порушення – це не є характерним та обов'язковим.

Відносини в даній сфері регулюються такими нормативними актами, як Закон України «Про телекомунікації», «Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг» та ін. Справи з даних питань розглядає Національна комісія з питань регулювання зв'язку та Адміністрація зв'язку і радіочастот України. Накладати адміністративні стягнення мають також і керівники Державної інспекції зв'язку та Українського державного центру радіочастот і уповноважені на те посадові особи. При застосуванні штрафних санкцій начальник Державної інспекції електрозв'язку Адміністрації зв'язку України і начальники регіональних державних інспекцій електрозв'язку мають рівні права.

Отже, проаналізувавши склади адміністративних правопорушень в сфері телекомунікацій ст.ст. від 144 до 148-5 КУпАП, можна зазначити, що дані проступки вчиняються шляхом дії, тобто особа свідомо розуміє протиправний характер своїх діянь, керує та передбачає настання шкідливих наслідків. Останнє насамперед стосувалося ст. 148-1 (порушення Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг), де в частині першій даної статті обов'язковим вважається настання шкідливих наслідків у вигляді зниження якості функціонування телекомунікаційних мереж. Статті, що коментувалися, характеризувалися вчиненням правопорушень з боку як громадян, так і з боку посадових осіб. Причиною вчинення проступків посадовими особами можна назвати їх протиправну поведінку у вигляді недбалості чи самовпевненості. З суб'єктивної сторони адміністративні правопорушення в сфері телекомунікацій вчиняються як з умислом, так і з необережності. Відмінною рисою даних проступків від інших протиправних діянь Особливої частини КУпАП є саме об'єкт даних правопорушень. Ними виступають суспільні відносини, що склалися в сфері зв'язку та нормальна безперебійна її робота.

Викладене дозволяє зробити висновок про необхідність внесення змін до КУпАП, зокрема виділення в окрему главу КУпАП адміністративні правопорушення в сфері телекомунікацій під на-

звою «Адміністративні правопорушення в сфері телекомунікацій», що створить наукову основу для кодифікації законодавства про адміністративну відповідальність та підвищить ефективність правозастосувальної практики.

Список літератури: 1. Адміністративне право України: Навч. посібник / За заг. ред. Т. О. Коломієць, Г. Ю. Гулевської. – К.: Істина, 2007. – 216 с. 2. Про державну службу: Закон України від 16.12.1993 № 3723- XII // ВВР України від 28.12.1993. – 1993 р. – № 52. – Ст. 490. 3. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 № 1280- IV // ВВР України від 19.03.2004. – 2004 р. – № 12. – Ст. 155. 4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Офіц. Видання. – К.: Ін Юре, 2004. – 304 с. 5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 3-тє вид., переробл. та доповн. / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – К.: Атака, 2003. – 1056 с. 6. Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.08.2005. – 2005. – № 720.

Надійшла до редколегії 26.08.08

Т. І. Сухоребра

ПОЛЮВАННЯ: ВИТОКИ НОРМАТИВНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ЙОГО ЗМІСТ

Проблема правового визначення поняття полювання і, отже, сфери суспільних відносин, які охоплюють цей вид діяльності, має важливе теоретичне та практичне значення. Важливість наукового визначення витоків та аналізу поняття полювання знаходиться поза будь-яким сумнівом. Тільки послідовне дослідження даного поняття дасть можливість правильного розуміння його значення для правового регулювання використання тваринного світу.

Метою даної статті є наукове дослідження витоків поняття полювання та визначення його змісту із урахуванням сучасного українського законодавства у сфері використання тваринного світу.

Дослідженням даного питання свого часу займалися вчені-юристи в галузі екологічного, адміністративного та кримінального права, зокрема: С. Б. Гавриш, В. Г. Гончаренко, І. П. Лановенко, В. К. Матвійчик, Н. І. Тітова, Т. В. Тихий, Ю. С. Шемшученко, С. С. Яценко та інші. Але комплексному дослідженню саме витоків поняття «полювання» не приділялося належної уваги.

Нормативне визначення зазначеного поняття має історико-правові витoki і за суттю співпадає із загальним визначенням, що було сформульоване у російському законодавстві щодо категорії «охота» [10, с. 60].

У подальшому, з метою уніфікованого підходу до термінів, автор буде використовувати термін «полювання».

Уперше нормативне визначення було сформульовано у ст. 3 «Правил производства охоты, ее сроков и способов», виданих Наркомземом Росії у 1922 р., які визначили, що полюванням визнається добування диких звірів і птахів, незабороненими чинними